

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (10)
8.1.2015
Taltionumero
28
Diaarinumero
959/3/13

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittajat B ja C A:n huoltajina

Päätös, jota valitus koskee

Kouvolan hallinto-oikeus 22.2.2013 nro 13/0068/1

Asian aikaisempi käsittely

1. *Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston alainen viranhaltija* on päätöksellään 29.12.2011 numero 2011 311 hylännyt vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisen asunnon muutostyöhakemuksen koskien saunan lisäneliöitä, terapia-allasta sekä toista wc-istuinta, koska kyseisiä muutostöitä ei voida pitää vamman kannalta välttämättöminä. Päätös ajalle 1.10.–31.12.2011

2. *Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston alainen viranhaltija* on päätöksellään 29.12.2011 numero 2011 318 myöntänyt asunnon muutostöitä ja korvannut vammaispalvelulain mukaisena vaikeavammaiselle tarkoitettuna asunnon muutostyönä seuraavista toimenpiteistä aiheutuvat materiaali- ja työkustannukset: apuvälineiden säilytystila, wc:n lisäneliöt, seinään kiinnitettävä wc-istuin (1 kpl), kylpyhuoneen lisäneliöt, parvekkeenovien (2 kpl) erotus sekä väliovi (1 kpl).

Wc:n lisäneliöinä on hyväksytty 1,5 m² ja kylpyhuoneen 3 m² (kuntoutusohjaaja Helena Kasken suosituksen mukaan). Neliöhinnosta on konsultoitu Hyvinvointipalveluiden Työpajan työnjohtajaa. Lisäneliöiden

hinnaksi yleisesti lasketaan 40 % varsinaisesta neliöhinnasta. Matala-energiasta aiheutuvia kustannuksia ei katsota vamman kannalta välttämättömiksi.

Apuvälinevaraston osalta kustannuksina hyväksytään 8,5 x 2 000 euroa, wc:n osalta 1,5 x 800 euroa ja kylpyhuoneen osalta 3 x 800 euroa eli yhteensä 20 600 euroa. Hyväksyty korvaus parvekkeen ovista on yhteensä 324 euroa ja väliovesta 100 euroa.

Wc-istuimen osalta hyväksytään 300 euroa, joka on perheen hankkiman wc-istuimen ja normaalihintaisen wc-istuimen hinnan erotus. Korvaukset ovat yhteensä 21 324 euroa.

3. Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston alainen viranhaltija on päätöksellään 20.2.2012 numero 2012 54 hylännyt vammaispalvelulain mukaisen asunnon muutostyöhakemuksen, joka koski rakenteilla olevaan omakotitaloon myöhemmin rakennettavaksi suunnitellun hissinn tarvitsemia lisäneliöitä.

Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaosto on päätöksillään 6.3.2012 (§ 62 ja 63) pitänyt voimassa viranhaltijan päätökset 29.12.2011 numerot 2011 311 ja 2011 318.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Kouvolan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n ja B:n valituksen jaoston päätöksistä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen 6.3.2012 numero 63 mukaan hissinn rakentamista ei ole alkuperäisessä hakemus- ja arviointivaiheessa katsottu kiireelliseksi, joten hissiasia on jäänyt päätöksenteossa käsittelemättä. Vanhemmat ovat 17.1.2012 sosiaaliviranomaiselle saapuneella oikaisuvaatimuksella vaatineet oikaisua hissiasiaan. Viranhaltija on tehnyt hissinn lisäneliöistä päätöksen 20.2.2012 numero 2012 54. Näin ollen vanhempien on katsottava saattaneen hissiasian oikaisuvaatimusteitse lautakunnan käsittelyyn ja myös saaneen sen valituksen kohteeksi hallinto-oikeudessa.

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 2 §:n mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Saman lain 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituisessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Saman lainkohdan 2 momentin mukaan korvattavissa muutostöissä tulee noudattaa soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa käytettävää laatutasetoa.

Saman lainkohdan 3 momentin mukaan korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

Asiassa saatu selvitys

A:n tila

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kuntoutusohjaajan 9.8.2010 toiselle organisaatiolle antaman suosituksen mukaan A on tuolloin viisi vuotta täyttänyt sosiaalisesti kontaktia ja huomiota haluava sekä aktiivisesti ympäristöstään kiinnostunut lapsi, jolla on

vaikea liikunta- ja kehitysvamma. A kommunikoi ilmein, elein, ääntein ja tuo esille sekä ilon että harmistuksensa. A tarvitsee kaikessa liikkumisessa ja siirtymisessä toisen apua. Aktiivisessa käsien käytössä A:lla on kovasti yritteliäisyyttä mm. tarttuminen, kelaamisliike, mutta motorisesti fyysiset aktiiviset liikkeet ovat hänelle työläitä. A tarvitsee sekä liikkumiseen että päivittäisien toimien tueksi runsaasti erilaisia apuvälineitä (pyörätuoli, suihkutuoli, erityistuoli, seisomateline, kävelytuoli, erityispyörä jne.).

Uudisrakennus

Perheen omakotitaloon on päädytty rakentamaan 11,2 neliömetrin suuruisen kylpyhuone keskimääräisen 3–5 neliömetrisen kylpyhuoneen sijaan. Alkuperäisessä hakemuksessa esitetyt lisäkustannukset ovat olleet arvioitun 3 000 euron neliöhinnan mukaan laskien 18 000–24 000 euroa. Viranhaltija on päätöksessään kohtuullistanut sekä lisäneliöt että neliöhinnat siten, että kylpyhuoneen lisäneliöiksi on hyväksytty kuntoutusohjaajan suosituksen mukaiset 3 neliometriä ja lisäneliöiden rakentamiskustannuksiksi on hyväksytty 40 prosenttia varsinaisesta neliöhinnasta. Näin ollen viranhaltijapäätöksessä on kylpyhuoneen lisäkustannuksiin myönnetty yhteensä 2 400 euroa (3 x 800 euroa).

Kahden wc:n osalta A ja B ovat hakeneet noin 4 500–5 000 euroa lisäkustannuksia korvattaviksi. Keskimääräisen omakotitalon wc:n sijasta perheen wc-tilat ovat 5,5 neliometriä. Päätöksenteossa viranhaltija on hyväksynyt vamman vuoksi välttämättömäksi lisätilaksi 1,5 neliometriä toisen wc:n osalta, joista aiheutuneina lisäkustannuksina on myönnetty yhteensä 1 200 euroa (800 euron neliöhinnan mukaisesti).

Arviointi ja johtopäätös

Vammaispalvelulakia koskevan hallituksen esityksen (HE 219/1986 vp) yleisperustelujen mukaan esityksessä ehdotettiin kunnille säädettäväksi erityinen järjestämisvelvollisuus sellaisten palvelujen ja tukitoimien osalta, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä. Tällaisiksi oli katsottu muun ohella korvauksen suorittaminen asunnon muutostöiden sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden aiheuttamiin kustannuksiin.

Edellä mainitun hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan mainitut korvaukset myönnettäisiin vain vaikeavammaisille henkilöille, jotka eivät ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa, ja heillekin

vain siltä osin kuin kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet ovat vammasta johtuvia. Korvaus asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettai-siin sellaiselle vaikeavammaiselle, jonka omatoimisen suoriutumisen kannalta muutostyöt taikka asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkiminen ovat välttämättömiä.

Vammaispalvelulaissa on siis kysymys vammaisen välttämättä tarvitse-mista muutostöistä. Tässä tapauksessa A:n vanhemmat ovat valituskirjel-mälläan ja muulla selvityksellään osoittaneet, että tuen saaminen kylpy-huoneen ja wc:n lisäneliöihin on helpottanut toimimista A:n kanssa ja li-säneliöt ovat turvanneet osittain A:n liikkumista runsaiden apuvälineiden kanssa. Tämän on arvioitava helpottaneen selvästi perheen arkea. A:ta on tuettu riittävästi kylpyhuoneen ja wc-tilojen laskennallisten lisäneliöi-den hyväksymisen myötä. Rakennuskustannusten hyväksyminen näiltä osin on hylättävä. Lisäneliöiden rakentaminen on halvempaa, koska nii-hin ei kohdistu kalleinta varustelua.

A:n ei ole katsottava vammansa vuoksi välttämättä tarvitsevan saunan li-sätilan ja hissipaikan tekemistä. Kyseessä eivät ole sellaiset muutostyöt, joita A vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsisi. Peseyty-mistiloihin liittyvä sauna lisää koko perheen viihtyvyyttä, mutta sauna ei ole A:n henkilökohtaisen hygienian kannalta aivan välttämätön. Uuteen omakotitaloon on A:n tarpeita ajatellen suunniteltu hyvät ja riittävät pe-seytymistilat, joten keskimääräistä isomman saunan rakentamisesta ai-heutuneita kustannuksia ei ole aihetta korvata. Suuri perhe tarvitsee suu-ren saunan. Edellä mainittujen tilojen lisärakentaminen ei lisäisi olennai-sesti A:n omatoimista suoriutumista tavanomaisista elämän toiminnoista. Kyseistä saunan ja hissipaikan lisärakentamista ei ole pidettävä sellaise-na asunnon muutostyönä tai asuntoon kuuluvan laitteen hankkimisena, jonka korvaamiseen kunnalla olisi vammaispalvelulain nojalla erityinen velvollisuus.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöstä ei siten ole näiltä osin syytä muuttaa.

Pukeutumistilan ja sen vaatiman alan lisäkustannuksia ei ole alun perin haettu, eikä asiasta ole tehty viranhaltijapäätöstä. Lahden sosiaali- ja ter-veyslautakunnan jaosto on voinut jättää oikaisuvaatimuksen tältä osin tutkimatta. Hallinto-oikeus hylkää valituksen tältä osin.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A ja B ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden ja jaoston päätökset kumotaan. Asunnon ylimääräisistä rakennuskustannuksista on korvattava märkätilojen lisäneliöt 2 000 euroa/m² sekä hissiä varten rakennetut lisäneliöt 4 000 eurolla.

A ja B ovat perustelleet vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

A:lle ja B:lle myönnetty korvaus märkätilojen lisäneliöistä 800 euroa/m² ei kata todellisia kuluja. Useiden asiantuntijalausuntojen mukaan kustannuksia on koitunut huomattavasti enemmän kuin mitä niistä on korvattu. Kustannukset syntyvät pääosin muusta kuin kalusteista, muun muassa rakenteellisista muutoksista aiheutuvista lisätöistä ja muista erilaisista välillisistä kustannuseristä.

Huonejärjestelyt ja talon pohjaratkaisu vaativat hissin. Alun perin lasten makuuhuone oli tarkoitus sijoittaa vanhempien makuuhuoneen viereen sekä tehdä erillinen leikkihuone ja *A:lle* liikuntahuone. Suunnitteluhetken jälkeen *A:lle* on syntynyt kaksi sisarusta. Näin ollen perheessä on nyt neljä lasta. Koska lapset ovat vasta 1–8-vuotiaita, lasten makuuhuonetta ei voi sijoittaa yläkertaan. Ainoa vaihtoehto on sijoittaa *A:n* liikuntahuone yläkertaan, ja sinne liikkumista varten tarvitaan hissi.

Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaosto on antanut selityksen, jossa se on vaatinut valituksen hylkäämistä ja esittänyt perusteluina muun ohella seuraavaa:

Saattamatta *A:ta* eriarvoiseen asemaan muihin ikäisiinsä vammaisiin henkilöihin nähden hänen asumisensa tulee turvattua jo tehdyillä ratkaisuilla. Omakotitaloon tehtyjen muutostöiden korvaaminen on tehty *A:n* toimintakykyyn ja yksilölliseen tarpeeseen perustuvan palvelusuunnitelman huomioon ottavalla tavalla.

A on vaikeavammaisen henkilö, joka on monissa arkitoimissa täysin autettava. *A:n* käytössä ovat asuinkerroksessa hänelle sopivat ja toimivat huonetilat. Kunnalla on oikeus päättää palvelujen järjestämistavoista ja myös kustannusten kohtuullisuudesta.

A ja B ovat antaneet vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa hallinto-oikeuden sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset siltä osin kuin ne koskevat märkätiloja, ja palauttaa asian tältä osin Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaostolle uudelleen käsiteltäväksi. Valitus hylätään siltä osin kuin korvauksia on vaadittu hissiä varten rakennetuista lisäneliöistä.

Perustelut

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 3 §:n 2 momentin mukaan kysymyksessä olevan lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Saman lain 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituisessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Vammapalveluasetuksen 12 §:n 2 momentin mukaan korvattavissa muutostöissä tulee noudattaa soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa käytettävää laatutasoa.

Vammapalveluasetuksen 13 §:n mukaan suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

A:lla on vaikea liikunta- ja kehitysvamma, ja häntä on pidettävä vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 13 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 29.12.2011 antamallaan päätöksellä myöntänyt A:lle ja B:lle korvausta asunnon muutostöistä aiheutuvista kustannuksista muun ohella siltä osin kuin toimenpiteet aiheutuvat wc:n ja kylpyhuoneen lisäneliöistä. WC:n lisäneliöinä on hyväksytty 1,5 m² ja kylpyhuoneen lisäneliöinä 3 m². Korvausperusteena on ollut 40 % varsinaisesta neliöhinnasta.

Kunnan on vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentin nojalla korvattava A:n vammaisuuden johdosta välttämättömäksi katsotuista märkätilojen lisäneliöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Kustannusten kohtuullisuutta ei ole voitu määritellä yleispiirteisesti tiettyinä suhteellisena osuutena todellisista kustannuksista, vaan korvattavan määrän tulee perustua yksilölliseen kokonaisharkintaan. Tällöin tulee kiinnittää huomiota käytettyihin rakennusmateriaaleihin, kalusteisiin sekä rakennustapaan. Siltä osin kuin rakentaminen poikkeaa vammaispalveluasetuksen 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua laatutasosta tai rakennuskustannukset ovat muutoin korkeammat kuin mitä rakennusmääräysten ja lupaehtojen mukaisesta rakentamisesta olisi välttämättä aiheutunut, kustannukset eivät ole vammaispalveluna korvattavia. Välillisinä kustannuksina korvattaviksi tulevat ainoastaan lisäneliöiden rakentamiseksi välttämättömät kustannuserät.

Tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston päätökset on näiltä osin kumottava ja asia palautettava jaostolle korvauksen määrän arvioimiseksi ja määräämiseksi.

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita siltä osin kuin se koskee hissitilan varausta.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Matti Pellonpää
hallintoneuvos

Anne E. Niemi
hallintoneuvos

Matti Halén
hallintoneuvos

Sakari Vanhala (t)
hallintoneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
hallintoneuvos

Camilla Sandström
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A ja B, maksutta

Itä-Suomen hallinto-oikeus

Lahden sosiaali- ja terveyslautakunnan jaosto